

УДК 001.895:061:63(477-25) («311»/«312»)

КРИВОРУЧКО Іван,

кандидат економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник сектору
наукознавства Національної наукової
сільськогосподарської бібліотеки НААН
(м. Київ, Україна)

innovat@ukr.net

ТАТАРЧУК Людмила,

кандидат історичних наук, старший дослідник,
заступник директора з наукової роботи
Національної наукової сільськогосподарської
бібліотеки НААН (м. Київ, Україна)

t1m2017@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4714-6958>

**ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ
АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Стаття ґрунтується на висвітленні динаміки рівня виконання основних результатів наукових досліджень з питань інноваційного розвитку і трансферу технологій завершених наукових розробок протягом 2024–2025 рр. та перспективах на наступні 2026–2030 рр. Висвітлено стан та особливості організації інноваційної діяльності в системі Національної академії аграрних наук України. Показано місце програми наукових досліджень «Інноваційний розвиток» у загальній структурі наукової діяльності НААН, окреслено організаційні механізми трансферу та впровадження завершених наукових розробок в агропромислове виробництво. З'ясовано основні проблеми взаємодії галузевих і регіональних науково-дослідних установ та державних підприємств – дослідних господарств

НААН у процесі здійснення інноваційної діяльності. Доведено доцільність посилення програмно-цільового підходу, удосконалення координації трансферу технологій і формування інституційних механізмів підтримки інноваційного розвитку аграрної науки. При підготовці статті для проведення аналізу різноаспектної наукової діяльності інституції використано методи аналізу й синтезу, системний та порівняльний підходи, статистичний і логіко-узагальнюючий методи. Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі організаційних механізмів інноваційної діяльності в системі НААН з урахуванням програмного, інституційного та регіонального аспектів, а також в обґрунтуванні підходу до формування матриць цільового трансферу завершених наукових розробок як інструменту підвищення ефективності їх впровадження в агропромислове виробництво. Акцентовано увагу на важливій умові підвищення ефективності впровадження інновацій на регіональному рівні – визначенні інноваційних провайдерів (базових господарств), на базі яких функціонуватимуть науково-технологічні демонстраційні полігони та модельні ферми, адаптовані до місцевих ґрунтово-кліматичних і соціально-економічних умов. Визначені перспективні напрями інноваційної діяльності в системі НААН, серед яких ефективним видається формування галузевих матриць передачі завершених наукових розробок від профільних інститутів до регіональних науково-дослідних установ, що дозволить перейти від декларативного до керованого трансферу технологій.

Ключові слова: науково-дослідна діяльність, інновації, агропромисловий комплекс, трансфер технологій, комерціалізація, провайдери, демонстраційні полігони, модельні ферми, інноваційні проєкти, ґрунтово-кліматичні умови, моніторинг.

ORGANIZATION OF INNOVATIVE ACTIVITY IN THE NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE: STATE, PROBLEMS, AND PROSPECTS

The article is based on an analysis of the dynamics of implementation of the main results of scientific research on issues of innovative development and technology transfer of completed scientific developments during 2024–2025, as well as prospects for the subsequent period of 2026-2030. It highlights the current state and specific features of the organization of innovative activity within the system of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine. The place of the research program «Innovative Development» within the overall structure of the NAAS scientific activity is shown, and the organizational mechanisms for the transfer and implementation of completed scientific developments into

agro-industrial production are outlined. The main problems of interaction between sectoral and regional research institutions and state enterprises – experimental farms of the NAAS – within the process of innovative activity are identified. The expediency of strengthening the program-target approach, improving the coordination of technology transfer, and forming institutional mechanisms to support the innovative development of agrarian science is substantiated. In preparing the article, methods of analysis and synthesis, systemic and comparative approaches, as well as statistical and logical-generalization methods were used to analyze the multi-aspect scientific activity of institutions. The scientific novelty of the study is proven, which consists in a comprehensive analysis of organizational mechanisms of innovative activity within the NAAS system, taking into account programmatic, institutional, and regional aspects, as well as in substantiating an approach to forming matrices of targeted transfer of completed scientific developments as a tool for increasing the efficiency of their implementation in agro-industrial production. Emphasis is placed on an important condition for increasing the effectiveness of innovation implementation at the regional level – namely, the identification of innovation providers (base farms), on the basis of which scientific and technological demonstration sites and model farms will operate, adapted to local soil-climatic and socio-economic conditions. Promising directions of innovative activity within the NAAS system are identified, among which the formation of sectoral matrices for transferring completed scientific developments from specialized institutes to regional research institutions appears effective, enabling a transition from declarative to managed technology transfer.

Keywords: *research activity, innovations, agro-industrial complex, technology transfer, commercialization, providers, demonstration sites, model farms, innovative projects, soil and climatic conditions, monitoring.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку агропромислового виробництва України характеризується зростанням ролі інновацій як ключового чинника підвищення конкурентоспроможності галузі, забезпечення продовольчої безпеки держави та сталого розвитку сільських територій. У цих умовах особливе значення набуває ефективна організація інноваційної діяльності в системі Національної академії аграрних наук України, яка володіє значним науковим потенціалом і розгалуженою мережею науково-дослідних установ та державних підприємств – дослідних господарств.

Водночас практика засвідчує наявність низки системних проблем у сфері інноваційної діяльності НААН, зокрема недостатню узгодженість між фундаментальними та прикладними дослідженнями й процесами їхньої комерціалізації, фрагментарність трансферу завершених наукових розробок, обмежену міжгалузеву і міжрегіональну координацію впровадження інновацій, а також відсутність єдиних підходів до оцінювання ефективності інноваційної діяльності наукових установ і дослідних господарств.

Наявні організаційні механізми інноваційної діяльності значною мірою орієнтовані на виконання науково-дослідних завдань і меншою мірою – на системне впровадження та поширення результатів наукових досліджень у виробничій практиці. Це знижує рівень використання наукових розробок НААН в агропромисловому виробництві та стримує формування сталих інноваційних ланцюгів «наука – виробництво – ринок».

У зв'язку з цим актуалізується потреба в науковому обґрунтуванні шляхів удосконалення організації інноваційної діяльності в системі НААН, посилення програмно-цільового підходу, розвитку механізмів трансферу технологій та формування інституційних умов, які забезпечували б підвищення ефективності впровадження завершених наукових розробок в агропромислове виробництво.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. При підготовці статті використано методи аналізу і синтезу для узагальнення наукових підходів до організації інноваційної діяльності; системний, структурно-функціональний – для дослідження організаційних механізмів інноваційної діяльності в системі НААН; статистичний метод – для обробки інформації щодо оцінювання результатів виконання програми наукових досліджень «Інноваційний розвиток»; порівняльний аналіз – для виявлення проблем і

перспектив трансферу та впровадження наукових розробок; логіко-узагальнюючий, що уможливив комплексно оцінити стан, проблеми та перспективи організації інноваційної діяльності в НААН для формулювання висновків і практичних рекомендацій.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика інновацій та новітніх технологій є визначальною для економічного зростання країни, тому виступає актуальним об'єктом розгляду та обговорення на щорічних науково-практичних конференціях «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра», які проводяться Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою НААН. Питанням інноваційного розвитку АПК України приділяють увагу відомі вчені-аграрії В. Вергунов [1], Ю. Лупенко [2], Я. Гадзало, А. Баян, С. Володін [3], Ю. Носенко [4], І. Семеняка [5], Л. Татарчук, Е. Юрчак [6] та ін.

Метою статті є аналіз організаційних засад інноваційної діяльності в системі НААН, оцінка результатів виконання програми наукових досліджень «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України (ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК)», виявлення основних проблем трансферу та впровадження наукових розробок, а також визначення перспективних напрямів удосконалення управління інноваційною діяльністю.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- охарактеризувати місце інноваційної діяльності в загальній системі наукових досліджень НААН;
- проаналізувати організаційну структуру та результати виконання програми «Інноваційний розвиток»;

- оцінити механізми трансферу завершених наукових розробок і рівень їх впровадження в агропромислове виробництво;
- визначити проблемні аспекти взаємодії галузевих і регіональних науково-дослідних установ та дослідних господарств;
- обґрунтувати пропозиції щодо посилення програмування та інституційної підтримки інноваційної діяльності в НААН.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі організаційних механізмів інноваційної діяльності в системі НААН з урахуванням програмного, інституційного та регіонального аспектів, а також в обґрунтуванні підходу до формування матриць цільового трансферу завершених наукових розробок як інструменту підвищення ефективності їх впровадження в агропромислове виробництво.

Виклад основного матеріалу.

Стан організації інноваційної діяльності в НААН

Наукова діяльність – це інтелектуальна творча діяльність, що здійснюється відповідно до визначення, закріпленого в законодавстві України як інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та пошук шляхів їх практичного застосування [7]. Щороку науково-дослідними установами НААН виконується понад дві тисячі досліджень у межах 42 програм наукових досліджень, що охоплюють основні напрями агропромислового виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції [8].

У більшості програм наявні елементи трансферу технологій, зокрема у формі виробничих перевірок, якими зазвичай завершується виконання науково-дослідних завдань. Водночас лише одна програма – «Інноваційний розвиток» – повністю зорієнтована на дослідження проблем інноваційної діяльності та організацію

широкого впровадження завершених наукових розробок. Вона включає дослідження щодо теоретико-методологічних та організаційних засад інноваційного розвитку агропромислового виробництва в умовах міжнародної інтеграції, провайдинг і трансфер інновацій в агропромислове виробництво з урахуванням регіональних особливостей, інформаційно-бібліотечне забезпечення галузей агропромислового виробництва, розвиток системи міжрегіональної взаємодії науки, освіти й бізнесу з питань інноваційного розвитку.

У 2025 р. в межах програми виконувалося 41 завдання другого рівня, у тому числі 5 фундаментальних, 35 прикладних та 1 пошукове, згрупованих у чотири підпрограми, що охоплюють теоретико-методологічні, організаційні, інформаційно-бібліотечні та комунікаційні аспекти інноваційного розвитку агропромислового виробництва. Виконавцями програми є 26 науково-дослідних установ НААН, а функції координації покладено на Національну наукову сільськогосподарську бібліотеку НААН.

Результати виконання програми свідчать про значний обсяг інноваційної активності: у 2025 р. випробувано й адаптовано до регіональних умов 210 завершених наукових розробок, впроваджено 367 розробок у 584 агроформуваннях. В рамках виконання завдань програми проведено 800 науково-практичних конференцій з питань інноваційного розвитку галузей АПВ, 101 виставку-ярмарок, 82 Дні поля, організовано функціонування 120 науково-технологічних демонстраційних полігонів та 21 модельної ферми сільськогосподарських тварин. Відмічу, що Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою НААН виконуються дослідження з питань репрезентативності наукового потенціалу НААН у міжнародних базах даних. Продовжено наукометричний моніторинг показників діяльності вчених-аграріїв

НААН, наукових колективів та періодичних видань мережі НААН у міжнародних базах даних Web of Science (WoS), Scopus та системі «Бібліометрика української науки» на платформі Google Scholar (GS). Проаналізовано профілі: 1198 вчених, 44 НДУ НААН та 38 періодичних видань у GS; 920 вчених, 31 НДУ НААН та періодичне видання НААН Agricultural science and practice у WoS; 735 вчених, 20 профілів НДУ НААН та періодичне видання Ekonomika APK у Scopus.

В науковій літературі часто вживаються терміни «інноваційно-інвестиційна діяльність», «науково-інноваційна діяльність», «інноваційний провайдинг» тощо. На нашу думку, поняття інноваційної діяльності найбільш точно визначено в Законі України «Про інноваційну діяльність», де вказано, що це – діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, що зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [9]. Тобто необхідною умовою здійснення інноваційної діяльності є наявність інноваційно привабливих ринково зорієнтованих результатів наукових досліджень. Відбір таких розробок, а це в першу чергу технології, сорти і гібриди сільськогосподарських культур, новітні типи і породи тварин, та подальше їх просування на ринок здійснюється мережею науково-дослідних установ НААН, задіяних у програмі. Водночас «трансфер технологій» – це передача технологій, які закріплюються шляхом укладення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким встановлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових [10].

Механізм передачі закінчених наукових розробок Національними науковими центрами і галузевими інститутами регіональним багатопрофільним науково-дослідним установам досить простий. Відділенням наукового забезпечення інноваційного розвитку НААН ведеться база даних завершених наукових розробок,

рекомендованих для широкого впровадження, щорічно публікується бюлетень з короткими їх описами. У 2024 р. за редакцією академіка НААН Я. М. Гадзала вийшло з друку презентаційне видання «Каталог інноваційних розробок НААН, рекомендованих для впровадження в агропромислове виробництво (2020–2023 рр.)», що містить інформацію про інноваційні селекційно-технологічні розробки науково-дослідних установ НААН з питань землеробства, рослинництва, тваринництва, ветеринарної медицини, економіки, харчової і переробної промисловості у 2020–2023 рр. У каталозі представлено 454 рекомендованих для впровадження розробки 59 науково-дослідних установ НААН. Інформація про них представлена в 6 розділах: I – 172 розробки установ галузей землеробства, меліорації та механізації; II – 132 в галузі рослинництва; III – 49 в галузі тваринництва; IV – 13 у галузі ветеринарної медицини; V – 52 з галузей харчової і переробної промисловості; VI – 36 розробок багатoproфільних установ НААН регіонального рівня. Опис запропонованої для впровадження розробки в каталозі включає: коротку характеристику розробки; очікуваний результат і економічний ефект від впровадження; публікації авторів розробки; охоронні документи з розробки; напрям, сферу, об'єкт застосування запропонованої розробки; авторський колектив розробки; контактні дані науково-дослідної установи НААН – власника розробки. Каталог призначений для керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств, науковців, освітян, сільськогосподарських дорадників та експертів-дорадників, а також інших осіб, зацікавлених у підвищенні ефективності аграрного виробництва завдяки впровадженню інновацій [11].

Логічно, що в першу чергу цією інформацією мають цікавитися керівники і спеціалісти науково-дослідних установ регіонального рівня та мережі державних підприємств дослідних господарств НААН. На практиці ж, на жаль, ці установи

обмежуються впровадженням лише тих розробок, які вони виконали самостійно або в яких вони є співвиконавцями завдань інших програм наукових досліджень. На наше переконання, робота щодо передачі закінчених наукових розробок регіональним науково-дослідним установам має бути продовжена і предметом розгляду координаційно-методичних рад програм наукових досліджень, галузевих Відділень та Президії НААН, постійного моніторингу – які розробки галузевих інститутів користуються попитом на регіональному рівні, як вони передаються, і яка економічна ефективність від їх впровадження. З цією метою доцільно з даних каталогу експертами Відділень НААН сформувати 6 матриць (по кожній галузі окремо) доцільних передач закінчених наукових розробок (по вертикалі – назва розробки, по горизонталі – назва науково-дослідної установи регіонального рівня) і на цій основі готувати організаційно-розпорядчі рішення щодо передачі закінчених наукових розробок.

Звичайно, найбільш зацікавлені у впровадженні нових інноваційних розробок державні підприємства дослідні господарства НААН. З метою поліпшення організації впровадження регіональній науково-дослідній установі слід визначити інноваційних провайдерів – господарств (бажано успішних), на базі яких будуть функціонувати науково-технологічні демонстраційні полігони з рослинництва, модельні ферми сільськогосподарських тварин. Науковим установам регіонального рівня, використовуючи матеріали переданих закінчених наукових розробок, необхідно сформувати інноваційні проєкти – адаптовані до місцевих ґрунтово-кліматичних та соціально-економічних умов.

Проблеми трансферу та впровадження інновацій

Незважаючи на розвинену систему обліку та презентації завершених наукових розробок (зокрема через каталоги інновацій НААН), на практиці

спостерігається обмежене використання потенціалу галузевих інститутів регіональними науково-дослідними установами та дослідними господарствами. Останні здебільшого впроваджують власні розробки або ті, у яких виступають співвиконавцями, що знижує загальноакадемічний ефект від наукових результатів.

Як свідчить аналіз звітів щодо виконання завдань програми наукових досліджень «Інноваційний розвиток» за 2024 – 2025 рр., наукові установи при впровадженні розробок у першу чергу керуються власними інтересами [12]. В той же час державні підприємства дослідні господарства НААН об'єктивно потребують більш системного оновлення технологій, організаційних рішень і технічного оснащення на інноваційній основі. На нашу думку, враховуючи, що науково-дослідні установи та дослідні господарства НААН є суб'єктами державної форми власності, слід посилити програмування їх діяльності з інноваційного розвитку. Також важливою умовою підвищення ефективності впровадження інновацій є визначення на регіональному рівні інноваційних провайдерів – базових господарств, на яких функціонуватимуть демонстраційні полігони та модельні ферми. На основі переданих розробок доцільно формувати інноваційні проєкти, адаптовані до місцевих ґрунтово-кліматичних і соціально-економічних умов.

Перспективи удосконалення організації інноваційної діяльності

На часі розробка та прийняття регіональних програм розвитку інноваційної діяльності науково-дослідних установ та державних підприємств дослідних господарств НААН на середньострокову перспективу, які б орієнтувались на вирішення проблем у першу чергу господарського рівня та рівня територіальних громад. При формуванні програми розвитку інноваційної діяльності на 2026–2030 рр. в цілому по Академії важливо відійти від шаблонів, прийнятих для планування, звітування щодо науково-дослідних робіт, а також розробити

стандарти, що визначатимуть для наукових установ та дослідних господарств обсяги, рівень та ефективність їх інноваційної діяльності й дозволять перейти від декларативного до керованого трансферу технологій.

Окремої уваги потребує питання створення фонду підтримки інноваційної діяльності та удосконалення організаційно-правових форм державних підприємств дослідних господарств.

Висновки В умовах трансформації аграрного сектору економіки України, обмеженості бюджетного фінансування науки, посилення міжнародної конкуренції та інтеграції у світовий науково-інноваційний простір особливої актуальності набуває проблема ефективної організації інноваційної діяльності в державному секторі аграрної науки. НААН, зберігаючи пріоритетність фундаментальних і прикладних наукових досліджень, водночас змушена активізувати процеси трансферу технологій, впровадження наукових розробок у виробництво та комерціалізації результатів наукової діяльності з метою наповнення спеціального фонду та підвищення суспільної віддачі науки. Перспективи розвитку інноваційної діяльності в НААН пов'язані з посиленням програмування, створенням інституційних механізмів підтримки інновацій, розвитком інноваційного провайдингу та удосконаленням організаційно-правових умов функціонування дослідних господарств.

Список використаних джерел та літератури

1. Вергунов В. А. Стан та перспективи розвитку інноваційної діяльності в системі аграрної науки. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2022. Вип. 72 (2). С. 100–124.
2. Трансфер інноваційних технологій в агропромислове виробництво регіонів України / за ред. Я. М. Гадзала, А. В. Балян, С. А. Володіна. Київ: Аграр. наука, 2016. 244 с.

3. Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2014. 514 с.

4. Носенко Ю. М., Нечипоренко О. М., Сінельник Л. М. Інноваційний агрокластер як форма інтеграції науково-освітньої діяльності та бізнесу. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 77–86.

5. Семеняка І. М., Гайденко О. М., Томашина Г. П. Науково-інноваційне забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону. *Вісник аграрної науки*. 2019. № 7 (796). С. 75–82.

6. Татарчук Л., Юрчак Е. Науково-дослідна діяльність з питань інноваційного розвитку мережі науково-дослідних інституцій НААН у розрізі програми наукових досліджень 41 «Інноваційний розвиток»: ступінь виконання та пропозиції з удосконалення. *Історія науки і біографістика*. 2024. № 1. С. 287–323. URL: <https://inb.dnsgb.com.ua/2024-1/17.pdf>.

7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 3. ст. 25, п. 23, ч. 1, ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.

8. Програма наукових досліджень на 2021–2025 роки «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток»), затверджена рішенням бюро Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку НААН від 09.02.2021 р., протокол № 3. Київ, 2021. 43 с.

8. Зведений короткий звіт головної установи про результати науково-дослідних робіт за програмою наукових досліджень НААН № 41 «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України («Інноваційний розвиток»)» за 2023 р., затверджений НААН 20.12.2023 р. Київ, 2023. 164 с.

9. Закон України «Про інноваційну діяльність». *Відомості Верховної Ради*. № 40-IV від 04.07.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>. Дата звернення: 25.12.2025.

10. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». *Відомості Верховної Ради*. 2006. № 45, ст. 434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>. Дата звернення: 25.12.2025.

11. Каталог інноваційних розробок НААН, рекомендованих для впровадження в агропромислове виробництво (2020–2023 рр.); за ред. акад. НААН Я. М. Гадзала. Київ: Аграрна наука, 2024. 480 с.

12. Зведений короткий звіт головної установи про результати науково-дослідних робіт за програмою наукових досліджень НААН № 41 «Використання

потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України («Інноваційний розвиток»)» за 2025 р. Київ, 2025. 227 с.

References

1. Verhunov, V. A. (2022). Stan ta perspektyvy rozvytku innovatsiynoyi diyalnosti v systemi ahrarynoi nauky [Status and prospects for the development of innovation activities in the system of the agricultural science]. *Peredhirne ta hirske zemlerobstvo i tvarynnytstvo* [Foothill and mountain agriculture and animal husbandry], 72 (2), 100–124 [In Ukrainian].

2. Hadzalo, Ya. M., Balian, A. V., Volodin, S. A. (Eds.). (2016). Transfer innovatsiynykh tekhnolohiy v ahropromyslove vyrobnytstvo rehioniv Ukrayiny. [Transfer of innovative technologies to agro-industrial production in the regions of Ukraine]. Kyiv [In Ukrainian].

3. Lupenko, Yu. O., Malik, M. Y., & Shpykuliak, O. H. (2014). Innovatsiyne zabezpechennya rozvytku silskoho hospodarstva Ukrayiny: problemy ta perspektyvy [Innovative support for the development of agriculture in Ukraine: problems and prospects]. Kyiv [In Ukrainian].

4. Nosenko, Yu. M., Nechyporenko, O. M., & Sinelnyk, L. M. (2020). Innovatsiynyy ahroklaster yak forma intehratsiyyi naukoovoosvitnoyi diyalnosti ta biznes [Innovative agrocluster as a form of integration of scientific-educational activities and business]. *Ekonomika APK* [Economics of the agro-industrial complex], 5, 77–86 [In Ukrainian].

5. Semeniaka, I. M., Haidenko, O. M., & Tomashyna, H. P. (2019). Naukovo-innovatsiyne zabezpechennya rozvytku ahropromysloвого vyrobnytstva rehionu [Scientific and innovative support for the development of agro-industrial production in the region]. *Visnyk ahrarynoi nauky* [Herald of Agrarian Science], 7 (796), 75–82 [In Ukrainian].

6. Tatarchuk, L., & Yurchak, E. (2024). Naukovo-doslidna diyalnist z pytan innovatsiynoho rozvytku merezhi naukovo-doslidnykh instytutsiy NAAN u rozrizi prohramy naukovykh doslidzhen 41 «Innovatsiynyy rozvytok»: stupin vykonannya ta propozytsiyyi z udoskonalennya [Scientific and research activities on the issues of innovative development of the network of scientific and research institutions of National academy of agrarian sciences of Ukraine taking into account the scientific research program 41 «Innovative development»: stage of implementation and proposals for improvement]. *Istoriya nauky i biohrafistyka* [History of Science and Biographical Studies], 1, 287–323. URL: <https://inb.dnsgb.com.ua/2024-1/17.pdf> [In Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy «Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diyalnist» [The Law of Ukraine «On Scientific and Stsientifits-Technitsal'Atstivitis»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> [In Ukrainian].

8. (2021). Prohrama naukovykh doslidzhen na 2021–2025 roky «Vykorystannya potentsialu ahraryoi nauky dlya innovatsiynoho rozvytku haluzey ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrayiny» («Innovatsiynyy rozvytok»), zatverdzhena rishennyam byuro Viddilennya naukovooho zabezpechennya innovatsiynoho rozvytku NAAN vid 09.02.2021 r., protokol № 3 [The program of scientific research for 2021–2025 «Using the potential of agricultural science for the innovative development of the agro-industrial production branches of Ukraine» («Innovative development»), approved by the decision of the bureau of the Department of Scientific Support for Innovative Development of the National Academy of Sciences of February 9, 2021, protocol No. 3]. Kyiv [In Ukrainian].

8. (2023). Zvedenny korotkyy zvit holovnoyi ustanovy pro rezultaty naukovodoslidnykh robot za Prohramoyu naukovykh doslidzhen NAAN № 41 «Vykorystannya potentsialu ahraryoi nauky dlya innovatsiynoho rozvytku haluzey ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrayiny («Innovatsiynyy rozvytok»)» za 2021 r., zatverdzhenny NAAN 20.12.2023 p. [Summary report of the main institution on the results of scientific research works under the Scientific Research Program of the National Academy of Sciences No. 41 «Using the potential of agricultural science for the innovative development of the agro-industrial production branches of Ukraine («Innovative development»)» for 2022, approved by the National Academy of Sciences on 20.12.2023]. Kyiv [In Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy «About innovative activity» no. 40-IV, 04.07.2002 r. [The Law of Ukraine «On Scientific and Stsientifits-Technitsal'Atstivitis»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [In Ukrainian].

10. Zakon Ukrainy «On state regulation of activities in the field of technology transfer» [The Law of Ukraine «On state regulation of activities in the field of technology transfer»]. 2006, no. 45, st. 434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> [In Ukrainian].

11. (2024). Kataloh innovatsiynykh rozrobok NAAN, rekomendovanykh dlya vprovadzhennya v ahropromyslove vyrobnytstvo (2020–2023 rr.) [Catalog of innovative developments of the NAAS recommended for implementation in agro-industrial production (2020–2023)]; edited by Academician of the NAAS Ya. M. Hadzalo. Kyiv [In Ukrainian].

12. (2025). Zvedenny korotkyy zvit holovnoyi ustanovy pro rezultaty naukovodoslidnykh robot za Prohramoyu naukovykh doslidzhen NAAN № 41 «Vykorystannya potentsialu ahraryoi nauky dlya innovatsiynoho rozvytku haluzey ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrayiny («Innovatsiynyy rozvytok»)» za 2025 r., zatverdzhenny NAAN 13.11.2025 r. [Summary report of the main institution on the results of scientific research

works under the Scientific Research Program of the National Academy of Sciences No. 41 «Using the potential of agricultural science for the innovative development of the agro-industrial production branches of Ukraine («Innovative development»)» for 2022, approved by the National Academy of Sciences on 13.11.2025 p]. Kyiv [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.01.2026 р.

Стаття прийнята до друку: 30.01.2026 р.

Стаття оприлюднена: 20.03.2026 р.